

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ТОЛОЧКО ВІКТОРІЯ МИХАЙЛІВНА

УДК: 330.133.2

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Толочко В. М

Керівник роботи

Віленчук О. М.

д.е.н., доцент

Житомир – 2020

Висновок кафедри фінансів і кредиту
за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри № _____ від « ____ » _____ 2020 р.

Завідувач кафедри: к.е.н., професор _____ Дема Дмитро Іванович
(підпис)

« ____ » _____ 2020 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Толочко Вікторія Михайлівна захистив (ла)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Толочко В. М. Комплексна оцінка вартості бізнесу – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

У кваліфікаційній роботі обґрунтовані теоретико-методичні засади управління вартістю страхового бізнесу. Здійснено комплексний аналіз стану взаємодії стейкхолдерів страхового ринку. Проведено оцінювання вартості страхового бізнесу на прикладі страхової компанії «УНІКА». Запропоновано інноваційні підходи до процесу капіталізації страхового бізнесу. Сформульовано пропозиції на формування іміджу, репутації та брендингу страхової компанії.

Ключові слова: оцінка страхового бізнесу, стейкхолдери, страхові відносини, страховий ринок, страхові компанії, страхувальники, фінансово-економічні інтереси.

SUMMARY

Tolochko V. M. Comprehensive assessment of the cost of business – Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 072 – finance, banking and insurance. – Polisia National University, Zhytomyr, 2020.

The theoretical and methodological principles of value management of insurance business are substantiated in the qualification work. A comprehensive analysis of the state of interaction of insurance market stakeholders has been carried out. The value of the insurance business was estimated on the example of the insurance company "UNIKA". Innovative approaches to the process of capitalization of the insurance business are proposed. Proposals for the formation of the image, reputation and branding of the insurance company have been formulated.

Key words: insurance business assessment, stakeholders, insurance relations, insurance market, insurance companies, insurers, financial and economic interests.

ЗМІСТ

ВСТУП.....		5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ		8
	ВАРТІСТЮ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ	
1.1. Фінансово-економічна інтерпретація змісту поняття	страховий бізнес	8
1.2. Методичні підходи до оцінювання вартості страхових	компаній	12
	Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА ЗМІН ВАРТІСНИХ ІНДИКАТОРІВ В		16
	ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ	
2.1. Комплексний аналіз стану взаємодії стейкхолдерів	страхового бізнесу	16
2.2. Вартісна оцінка бізнесу страхової компанії		19
	Висновки до розділу 2.....	23
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПОДАЛЬШОЇ		24
	КАПІТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	
3.1. Інноваційні підходи до процесу капіталізації страхового	бізнесу	24
3.2. Формування іміджу, репутації та брендингу страхової	компанії	27
	Висновки до розділу 3	29
ВИСНОВКИ.....		30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Стратегічне планування діяльності страхових компаній передбачає здійснення системного управління їх вартістю. Потреба у професійному оцінюванні й фаховому управлінні вартістю страховика, зумовлено необхідністю дослідження потенціалу його розвитку, визначення конкурентних позицій на ринку, позиціювання з позиції надійного партнера в бізнес-середовищі. Поступове зростання вартості капіталу страхової компанії є одним із визначальних індикаторів його розвитку, що формує спроможність ефективно здійснювати операційну, інвестиційну та фінансову діяльність в інтересах усіх учасників страхового процесу.

Вагомий вклад у розвиток теорії і методології страхування та зокрема, оцінювання вартості страхового бізнесу, зробили такі закордонні дослідники, як: П. Андерсен, В. Блекберн, Т. Коупленд, Дж. Мартіна, Дж. Петі та ін. Зазначені питання знайшли своє широке віддзеркалення в наукових працях: В. Базилевича, В. Борисової, О. Віленчука, О. Зальотова, М. Клапківа, О. Козьменко С. Осадця, Н. Ткаченко, О. Шевчука, В. Шолойко, Т. Яворської та ін. Водночас, віддаючи належне зазначеним науковцям, слід констатувати про необхідність здійснення подальших досліджень у визначеному напрямі.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування альтернативних варіантів комплексного оцінювання та прогнозування її вартості у контексті розвитку страхового бізнесу в Україні.

Відповідно до сформульованої мити, окреслені такі основні завдання дослідження:

- обґрунтувати фінансово-економічний зміст поняття страховий бізнес;
- аргументувати основні методичні підходи до оцінювання вартості страхових компаній;
- здійснити комплексний аналіз стану та виявити тенденції розвитку щодо фінансово-економічної взаємодії учасників страхового процесу;

- застосовувати сучасні методи оцінювання вартості страхового бізнесу з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на діяльність страхових компаній;

- сформулювати пропозиції, орієнтовані на підвищення капіталізації страхового бізнесу;

- розкрити роль та значення іміджу, репутації та брендингу страховика у процесі його позиціонування на страховому ринку.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування комплексної оцінки вартості страхового бізнесу. Предметом дослідження є сукупність концептуальних положень та прикладних аспектів оцінювання вартості страхового бізнесу за матеріалами «ПАТ «СК«УНІКА».

Методи дослідження. Теоретико-методичним підґрунтям кваліфікаційної роботи є сучасні методи наукового пізнання, які розкривають сутність економічних явищ та процесів, пов'язаних з оцінюванням вартості страхового бізнесу. Для ідентифікації сутності поняття страховий бізнес, використано абстрактно-логічний метод. У процесі обґрунтування структурних елементів етапів формування вартості страхового бізнесу, використано метод системного аналізу. Методи дисконтування грошових потоків застосовувались при оцінюванні вартості страхової компанії. Для обґрунтування необхідності капіталізації страхового бізнесу, використано монографічний метод. Табличний і графічний методи застосовані з метою наочного відображення ключових результатів проведеного дослідження.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Наукові результати кваліфікаційної роботи свідчать, що вартість страхового бізнесу залежить від якості, своєчасності, та послідовності прийнятих організаційних, комунікаційних, фінансово-економічних, цінових та управлінських рішень менеджментом страхової компанії.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані положення й пропозиції за результатами дослідження можуть мати практичне застосування в діяльності страхових компаній.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Ключові положення кваліфікаційної роботи були відображенні в доповідях автора на тему:

- «Теоретико-методичні аспекти оцінки бізнесу», оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Вартісна оцінка бізнесу», оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (2 червня 2020 р., ЖНАЕУ);

- «Капіталізація як основа динамічного розвитку підприємств», оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2020» (30 листопада 2020 р., Поліський університет).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 35 сторінок, містить 7 таблиць та 3 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

1.1. Фінансово-економічна інтерпретація змісту поняття страховий бізнес

Розвиток страхового бізнесу варто розглядати з позиції об'єктивної потреби суспільства у своєчасній нейтралізації найрізноманітніших ризиків природного та антропогенного походження. Сучасне ринкове середовище потребує широкого використання дієвих інструментів захисту, здатних попередити непередбачені економічні витрати, а також відшкодувати збитки у разі настання страхових подій. Світовий досвід свідчить, що страховий бізнес є складовим елементом цивілізованих фінансових відносин у сфері підприємницької діяльності.

За інтерпретацією шотландського вченого А. Хосінга бізнес – це «діяльність, що здійснюється організаціями або приватними особами для перетворення природних благ у виробництві або наданні послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші, що веде до взаємної вигоди зацікавлених суб'єктів». [36]. Організацію страхового бізнесу варто розглядати, як процес узгодження майнових інтересів стейкхолдерів страхового процесу, а саме: страховиків (перестраховиків), страхувальників, страхових посередників, державних та позадержавних інституцій, з приводу замкнутого розподілу ризиків і відповідальності у просторі та часі. У науковій літературі розвиток страхового бізнесу пов'язується з «кон'юнктурою, починаючи із загально економічної ситуації у світовій економіці, ринків капіталу та закінчуючи, кліматичними умовами, кількістю природних і техногенних катастроф» [3, с. 10].

Рушійною силою страхового бізнесу є безумовно наявність попиту й пропозиції на страхові послуги. Потенційні страхувальники в залежності від наявних у них ризиків, формують власний попит на страховий захист. Водночас, страхові компанії надають свої комерційні пропозиції шляхом позиціонування

відповідного асортименту послуг з майнових та особистих видів страхування, а також страхування відповідальності.

Дослідження змістовної характеристики страхового бізнесу потребує ідентифікації поняття «страховий ринок». Багатогранність даної економічної категорії розкриває О. Козьменко, яка стверджує, що страховий ринок це: «1) самостійний сегмент фінансової системи країни; 2) сукупність інститутів і механізмів створення, купівлі-продажу та споживання страхових послуг; 3) система економіко-правових відносин між покупцями та продавцями послуг зі страхування та перестраховування, а також їхніми посередниками»». [9, с. 13].

Безумовно визначальне місце в організації страхового бізнесу належить страховій компанії. Дана фінансова інституція акумулює страхові резерви (за рахунок сплати страхових платежів), здійснює їх управління та використання у формі сплати страхових сум та страхових відшкодувань при настанні страхових подій. Варто відзначити, що функціонування страхових компаній, пов'язано з багатьма фінансовими ризиками (неплатоспроможності, фінансової ліквідності, заборгованості тощо), що зумовлено специфікою організації їх вхідних та вихідних грошових потоків.

Актуальним питанням для страхових компаній постає необхідність у здійсненні постійного моніторингу й оцінюванні їх вартості. Таку необхідність О. Шевчук пояснює «турбулентністю зовнішнього середовища компанії, значною невизначеністю прогнозних значень економічних параметрів їх діяльності, а також потребою в адаптації методів оцінки, що враховують особливості страхового підприємництва » [38, с. 124]. Відповідно до ст. 30 та 31 Закону України «Про страхування» [21] процес формування вартості страхової компанії здійснюється у декілька етапів: на першому – здійснюється формування статутного капіталу за рахунок внесків (інвестицій) акціонерів; на другому – відбувається акумуляція фінансових ресурсів в резервах зі страхування життя або резервах за видами страхування іншими, ніж страхування життя за рахунок отриманих страхових платежів за надані послуги; по-третє, акумулюються фінансові, інвестиційні та інші доходи страховика

передбаченні чинним законодавством України; по-четвертому – створюється гарантійні фонди страховика, вільні від страхових зобов'язань за рахунок формування чистого прибутку від операційної діяльності. Ланцюг формування вартості страхової компанії відображено в рис. 1.1.

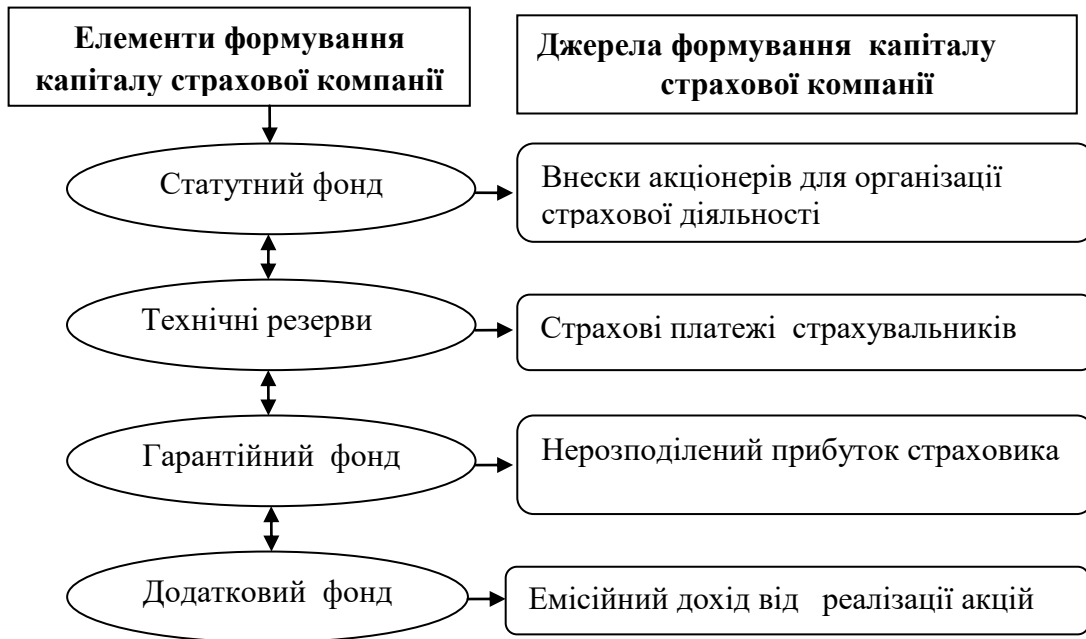

Рис.1.1. Ланцюг формування вартості страхової компанії

Джерело: власні дослідження.

У процесі функціонування страхової компанії постає необхідність у визначенні групи факторів впливу на її ринкову вартість. Вважаємо за доцільне такі фактори розмежувати на зовнішні та внутрішні (рис. 1.2). До зовнішніх факторів варто віднести: кон'юнктуру страхового ринку, рівень платоспроможного попиту на страхові послуги, стан комунікаційних зв'язків з потенційними клієнтами, система державного регулювання страхової діяльності та рівень оподаткування страховиків. До внутрішніх факторів – фінансовий стан страховика, рівень кваліфікації персоналу, інноваційність страхових послуг, клієнтська база, організація та синхронізація бізнес-процесів страховика.

Рис. 1.2. Зовнішні та внутрішні фактори впливу на вартість страхової компанії

Джерело: власні дослідження.

Варто наголосити, що пріоритетними завданнями практично кожної страхової компанії є забезпечення власної платоспроможності, тобто здатності виконувати своєчасно взяті фінансові зобов'язання за договорами страхування (перестраховання), формування прибутків у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також підтримання прийняттого рівня рентабельності за різними видами страхових послуг. Всі вищеназвані умови є необхідними для розвитку страхового бізнесу на середньо та довгострокову перспективу.

Отже, критеріями фінансової стабільності функціонування страхової компанії є забезпечення зростання ринкової вартості. Звідси постає необхідність в обґрунтуванні методичних підходів в оцінюванні вартості

страхової компанії. Даному питанню буде присвячено наступний параграф кваліфікаційної роботи.

1.2. Методичні підходи до оцінювання вартості страхових компаній

Об'єктивне оцінювання вартості страхової компанії вважається одним із пріоритетних завдань у сфері корпоративного управління. Адже даний фінансовий індикатор віддзеркалює рівень конкурентоспроможності компанії на ринку, зацікавленість з боку інвесторів та потенційних клієнтів щодо укладання (переукладання) договорів страхування та перестраховування. Здійснення постійного моніторингу вартості страхового бізнесу дозволяє відстежувати фінансовий стан, виявляти тенденції змін, здійснювати прогнозування розвитку компанії з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на страхове підприємництво. У теорії й практиці оцінювання страхового бізнесу застосовується три групи методів: доходний, витратний та порівняльний (рис. 1.3).

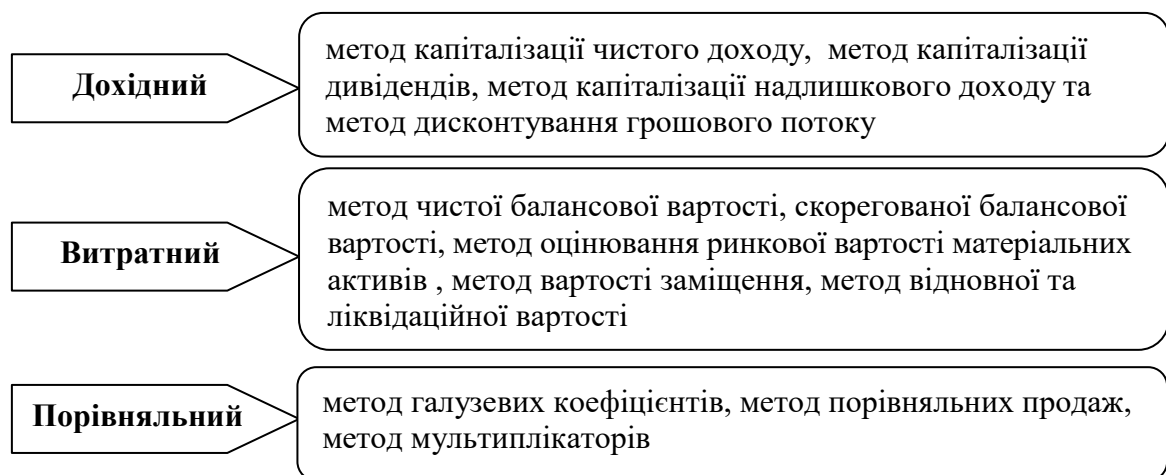

Рис. 1.3. Сучасні підходи та методи до оцінювання страхового бізнесу

Джерело: адаптовано за даними [].

Процес оцінювання вартості страхового бізнесу переважно базується на використанні дохідного підходу. Фінансово-економічна інтерпретація даного

підходу полягає у тому, що дохід розглядається, як базовий фактор який генерує вартість певного активу. За умов зростання доходів від використання того чи іншого об'єкта, відповідно збільшується його ринкова вартість, яка багато в чому залежить від тривалості формування доходів та ступеня реалізації ймовірних фінансових ризиків. Таким чином, економічний зміст використання дохідного підходу надає можливість оцінити поточну вартість майбутніх доходів від страхової та перестрахової діяльності.

У межах використання дохідного підходу, варто акцентувати увагу на методах дисконтування доходів, а саме середньозваженій вартості капіталу (WACC). Основні переваги даного методу полягають у можливості об'єктивно оцінити наявний потенціал страхової компанії, врахувати інтереси її акціонерів та клієнтів. Водночас, складність при використанні даного методу полягає у визначенні очікуваної ставки вартості власного, залученого і позиченого капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу здійснюється за наступною формулою [11]:

$$WACC = K_{BK} \times \frac{BK}{K} + (1 - P) \times K_{PK} \frac{PK}{K}, \quad (1)$$

де: K_{BK} – очікувана ставка вартості власного капіталу;

K_{PK} – очікувана ставка вартості залученого і позиченого капіталу;

K – сукупний капітал;

PK – сума залученого і позиченого капіталу;

P – ставка податку на прибуток страховика.

Крім, дохідного підходу оцінювання вартості страхового бізнесу, використовуються витратні методи. Як стверджує Є. Іонін «вартість страхової компанії може оцінюватись з позиції її альтернативних витрат – упущеної вигоди або прибутків, втрачених в альтернативних варіантах вкладання капіталу компанії через обмеженість її ресурсів» [11,с.163]. Витратний підхід базується на обґрунтуванні вартості страхового бізнесу, заснованого на вартості його чистих активів. Послідовність розрахунку вартості страхової компанії має наступний вигляд [11, с.163].

$$C = (A_H + A_O + B_M) - (Z_B + Z_D + Z_H), \quad (2)$$

де: A_H – вартість необоротних активів;

A_O – вартість оборотних активів;

B_M – вартість видатків майбутніх періодів;

Z_B – вартість забезпечення майбутніх видатків і платежів;

Z_D – вартість довгострокових зобов'язань;

Z_H – вартість короткострокових зобов'язань.

Відтак, оцінювання вартості страхового бізнесу слід розглядати, як невід'ємний процес тактичного й стратегічного управління страховою компанією. Відстеження змін динаміки її вартості зумовлено такими основними причинами:

- визначення потенційних можливостей страховика до розширення страхового покриття в різних сегментах страхового ринку;
- позиціонування страхової компанії на ринку серед інвесторів та потенційних клієнтів;
- коригування обсягів формування статного фонду та інших фондів вільних від страхових зобов'язань;
- акумулювання резервів зі страхування життя та резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя;
- раннє діагностування та своєчасне попередження ймовірних проблем, пов'язаних з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю страховика.

Отже, у теорії та практиці страхового бізнесу, доступний широкий спектр методів для оцінювання вартості страхової компанії. Вибір тих чи інших підходів та методів має відповідати таким ключовим принципам, як об'єктивності, своєчасності та неупередженості. Результати проведеного оцінювання мають сприяти подальшій активізації процесу взаємодії між різними стейкхолдерами страхового процесу.

Висновки до розділу 1

Вагома роль страхового бізнесу в економічному житті, суспільства зумовлена їх усвідомленням необхідності локалізації потенційних ризиків природного та антропогенного характеру. Функціонування страхового ринку створює можливості компаніям розробляти та надавати різноманітні страхові послуги, а страхувальникам отримувати відповідний захист майнових та особистих інтересів. Страховий бізнес за своєю фінансово-економічною сутністю є ризиковим видом підприємницької діяльності. Це вимагає від страховиків здійснення регулярного моніторингу фінансової діяльності, у тому числі оцінювання вартісних параметрів компанії з використанням сучасних методів дослідження.

РОЗДІЛ 2

ДИНАМІКА ЗМІН ВАРТІСНИХ ІНДИКАТОРІВ В ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

2.1. Комплексний аналіз стану взаємодії стейкхолдерів страхового бізнесу

Професійна діяльність страхових компаній, пов'язана з наданням послуг у сфері особистого та майнового страхування, а також страхування відповідальності. Економічна доцільність функціонування цих небанківських фінансових установ полягає в їх спроможності формувати та розподіляти технічні резерви на виплату відшкодувань та страхових сум у разі настання страхових подій. За останні три десятиліття страхування набуває глобального характеру. Страхові компанії координують свої технологічні, інноваційні та фінансові можливості щодо локалізації масштабних ризиків, широко застосовуючи інструменти співстрахування та перестрахування. Актуальність такої співпраці умовлена тим, що у 2020 р. за оцінками експертів збитки страхової галузі від стихійних лих та антропогенних катастроф склали \$3 млрд [8].

Сучасною ознакою національних страхових ринків є їх взаємна інтегрованість. На зовнішніх ринках найбільш активну страхову діяльність здійснюють компанії із Італії (1265), Іспанії (1155), Фінляндії (801), Португалії (609), Кіпру (590), Словаччини (699) та Латвії (540) [12, с.165]. Така активна діяльність європейських страховиків сприяє розширенню асортименту послуг та надає широкі можливості у виборі страхових програм за різними видами страхування.

Страховий ринок України перебуває на етапі трансформації. У галузевому розрізі страхування майже 90 % ринку припадає на майнові види страхування, а 10 % – на довгострокові види страхування, пов'язанні із життям, здоров'ям та працездатністю громадян, а також з можливостями нагромадження власних заощаджень (накопичувальні види страхування). Хоча за останні роки спостерігається позитивна динаміка зростання особистих видів страхування, які варто розглядати в якості додаткового фінансового ресурсу для національної економіки.

Аналіз ключових показників розвитку страхового ринку потребує комплексного підходу. До ключових індикаторів, що визначають фінансове становище страхової компанії на ринку належать: сума залучених платежів та здійснених виплат у розрізі різних видів (особистого та майнового) страхування (перестраховування); обсяги сформованих резервів; рівень акумульованого власного капіталу страховика та ін. (табл. 2.1). Основні тенденції розвитку страхового ринку в Україні за 2017 – 2019 рр. відображено в табл.2.1.

Таблиця 2.1

Тенденції змін ключових параметрів розвитку страхового ринку в Україні за 2017 – 2019 рр.

Показники	Роки			2019 р. до 2017 р.	
	2017	2018	2019	абсолютна зміна, +,-	абсолютна зміна, %
Загальна кількість страхових компаній, у т.ч.	294	281	233	- 61	97,25
СК “non -Life”	261	251	210	- 51	80,46
СК “Life”	33	30	23	- 10	69,69
Загальні активи страховиків, млн грн	57381,0	63493,3	63866,8	6485,8	111,30
Обсяг сплачених статутних капіталів, млн грн	12831,3	12636,6	11066,1	- 1765,2	86,24
Валові страхові премії, млн грн, у т.ч.	43431,8	49367,5	53001,2	9569,4	122,03
за видами страхування життя	2913,7	3906,1	4624,0	1710,3	158,70
за загальними видами страхування	40518,1	45461,4	48377,2	7859,1	119,40
Валові страхові виплати, млн грн, у т.ч.	10536,8	12863,4	14338,3	3801,5	136,80
за видами страхування життя	556,3	704,9	575,9	19,6	103,52
за загальними видами страхування,	9980,5	12158,5	13762,4	3781,9	137,89
Рівень валових виплат, %	24,3	26,1	27,1	2,8	111,52
Обсяг сформованих технічних резервів, млн грн, у т. ч.	22864,4	26975,6	29558,8	6694,4	129,28
резерви зі страхування життя	8389,6	9335,1	10273,7	1884,1	122,46
технічні резерви	14474,8	17640,5	19285,1	4810,3	133,23

Джерело: розраховано за офіційними даними діяльності страхових компаній в Україні за 2017-2019рр. [26, 27, 28].

Аналіз таблиці 2.1 дає підстави для констатації про наступне. За 2017 – 2019рр. на страховому ринку Україні спостерігалися в цілому позитивна динаміка його розвитку. Водночас, доцільно акцентувати увагу і на певних загрозливих тенденціях, які мали місце за досліджуваний період. Йдеться, насамперед про скорочення кількості страхових компаній на 61 од. (у т. ч. 51 СК “non -Life” та 10 СК “Life”), але таку тенденцію слід розглядати з позиції посиленої конкуренції на ринку між страховиками, а також активізацією процесів їх реструктуризації та укрупнення.

Варто наголосити, що загальне зменшення чисельності страховиків не позначилось негативно на інших параметрах функціонування страхового ринку.

Зокрема, валові страхові премії збільшились на 22 %, аналогічна ситуація властива як для довгострокових видів страхування – 58,70 %, так і для майнових –19,40 %. Це дозволило наростити страховим компаніям технічні резерви майже на 30 %. Крім цього, за досліджуваний період страховики збільшили вартість загальних активів на 6485,8 млн грн (11,30 %), проте, обсяг сплачених статутних капіталів скоротився на 1765,2 млн грн.

Основними показниками, які визначають спроможність страхової компанії до нарощування власної ринкової вартості є розмір власного капіталу та страхові резерви. Для більш поглибленого усвідомлення можливостей подальшої капіталізації національного страхового ринку, здійснено аналіз зазначених показників у розрізі TOP –10 провідних страхових компаній України (табл.2.2).

Таблиця 2.2

**Динаміка змін розмірів власних капіталів та страхових резервів
у розрізі TOP-10 страхових компаній України за 2017–2019 рр.**

№ п/п	Страхові компанії України	Роки			2019 р. до 2017 р.	
		2017	2018	2019	абсолютна зміна, +, –	відносна зміна, %
1.	ТДВ СК “Альянс Україна”	1317,79	1415,28	1436,54	118,75	109,01
		90,76	116,37	155,60	64,84	171,44
2.	ПрАТ АСК “ІНГО Україна”	641,00	639,86	647,00	6,0	100,94
		787,80	934,50	1060,15	272,35	134,57
3.	АТ СК “АРКС”	488,40	489,07	603,38	114,98	123,54
		1012,91	1096,43	1301,54	288,63	128,50
4.	ПрАТ СГ “ТАС”	450,21	450,73	610,93	160,72	135,70
		661,80	1078,64	1380,60	718,80	208,61
5.	ПрАТ СК ПЗУ Україна”	265,45	359,22	539,95	274,50	203,41
		825,59	1269,40	1618,83	793,24	196,08
6.	ПрАТ СК “Уніка”	415,53	430,78	529,74	114,21	127,49
		889,10	1780,28	1602,36	713,26	180,22
7.	ПрАТ АСК “Омега”	497,20	459,40	456,75	- 40,45	91,86
		70,42	55,59	60,87	- 9,55	86,44
8.	НАСК “Оранта”	250,51	288,89	219,36	- 31,15	87,57
		376,98	449,43	519,33	142,35	137,76
9.	ПрАТ СК “Арсенал Страхування”	273,90	343,68	353,98	80,08	129,24
		678,89	812,59	955,96	277,07	140,81
10.	ПАТ СК“Універсальна”	272,16	268,09	279,55	7,39	102,71
		370,19	425,74	598,31	228,12	161,62

Джерело: розраховано за офіційними даними діяльності страхових компаній в Україні за 2017-2019рр. [26, 27, 28].

Аналіз таблиці 2.2. свідчить, що з TOP – 10 страхових компаній вісім (ТДВ СК “Альянс Україна”, ПрАТ АСК “ІНГО Україна”, АТ СК “АРКС”, ПрАТ СГ

“ТАС”, ПрАТ СК ПЗУ Україна”, ПрАТ СК “Уніка” , ПрАТ СК “Арсенал Страхування” ПАТ СК“Універсальна) мають позитивну динаміку щодо зростання розмірів власного капіталу та страхових резервів. Це дає підстави констатувати про подальші можливості страховиків до розширення страхового поля та поступової реалізації наявного потенціалу в Україні. У наступному параграфі кваліфікаційної роботи буде проведено дослідження процесу вартісної оцінки страхової компанії «УНІКА».

2.2. Вартісна оцінка бізнесу страхової компанії

Для практичного обґрунтування процесу оцінювання вартості страхової компанії використано матеріали приватного акціонерного товариства «Страхова компанія УНІКА Україна». Дана небанківська фінансова група об'єднує страхові компанії «УНІКА» (non-life) та «УНІКА Життя». (life). Організаційна структура компанії представлена 200 офісами продаж, 28 регіональними дирекціями, 15 генеральними представництвами, 36 банками партнерів, 30 видами страхових ліцензій, понад 1 тис. співробітниками, 1300 тис. страхових договорів 900 тис. активних клієнтів [17].

Аналіз ключових показників діяльності страхової компанії ПАТ СК «УНІКА» за 2017 – 2019 рр. свідчить про зростання майже всіх ключових параметрів діяльності страховика (табл. 2.3).

Дані таблиці 2.3 свідчать, що загальна вартість активів за період 2017 – 2019 рр. суттєво збільшилась, а саме на 769496,2 тис. грн. Це відбулося переважно завдяки зростанню вартості оборотних активів у 1,52 рази. Аналогічна тенденція спостерігається щодо нарощування власного капіталу майже на 30 %. Позитивним трендом діяльності страхової компанії є зростання обсягів акумульованих страхових премій на 26 %. Натомість варто відзначити, що протягом досліджуваного періоду компанія збільшила майже у 2 рази розмір валових страхових виплат за укладеними договорами страхування. Такі

виплати спричиненні настанням страхових подій та виконанням фінансових зобов'язань страховика перед страхувальниками та третіми особами (вигодонабувачами).

Таблиця 2.3

Оцінка фінансового стану ПАТ СК «УНІКА»

Назва показників	Роки			Відношення 2019 р. до 2017 р.
	2017	2018	2019	
Загальна вартість активів, тис. грн	1662717,2	3374471,2	2432213,4	1,46
Вартість необоротних активів, тис. грн	322833,2	512127,2	401607,2	1,24
Вартість оборотних мобільних активів, тис. грн	1339884,0	2862344,0	2030606,2	1,52
Власний капітал, тис. грн	415530,2	430785,2	529741,4	1,27
Страхові резерви, тис. грн	889104,0	1780279,0	1602357,0	1,8
Валові страхові премії, тис. грн	1702912,1	2041616,2	2152170,2	1,26
Валові страхові виплати	443932,2	714228,1	852988,4	1,92
Співвідношення між виплатами та преміями, %	26,07	34,98	39,69	-
Валовий прибуток (збиток) тис. грн	536229,0	732217,2	901608,3	1,68
Чистий прибуток (збиток) тис. грн	39119,0	25151,3	88988,1	2,27
Рентабельність власного капіталу	0,09	0,06	0,16	-
Достатність величини страхових резервів, %	90,71	123,08	91,32	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПАТ «СК «УНІКА».

Попри на досить значні суми страхових виплат, особливо у 2019 р. компанія за досліджуваний період суттєво збільшила валовий прибуток на суму – 365379,3 тис. грн (168 %) та чистий прибуток на – 49869,1 тис. грн. (227 %). У даному контексті для страховика актуально постають проблеми щодо здійснення політики розподілу чистого прибутку. Вважаємо, що одним з оптимальних варіантів є спрямування фінансових ресурсів на поповнення статутного капіталу, гарантійного та інших фондів страховика вільних від страхових зобов'язань.

Оцінювання рівня рентабельності власного капіталу засвідчує про зростання даного показника протягом досліджуваного періоду. Зокрема у 2017 р. кожна гривня власного капіталу приносила 9,4 коп. чистого прибутку, а у 2019 р. відповідно 16 коп. Водночас, страховій компанії доцільно фокусувати

свою діяльність на збільшення страхових резервів, оскільки рівень їх достатності у 2017 р. становив 90,71 %, у 2019 р. 91,32 % при рекомендованому нормативі не менше 100 %.

Аналіз таблиці 2.4 дає можливість зробити висновок, що протягом 2017 – 2019 рр. сума залученого та позичкового капіталів значно перевищує власний капітал страхової компанії. За нормативного значення 0,9 – 1,1 співвідношення капіталів у 2017 р. зросло у 3,08 раза, у 2018 р. – 6,83 раза, у 2019 р. – 3,59 раза. Така структура капіталу несе певні загрози для страховика та потребує більш детального дослідження з позиції спроможності компанії обслуговувати фінансові зобов'язання.

Таблиця 2.4

**Оцінювання рівня достатності капіталу ПАТ СК «УНІКА»
за 2017-2019 рр.**

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Залучений та позиковий капітал, тис. грн	124718,7	2943686,00	1902472,00
Власний капітал, тис. грн	415530,25	430785,34	529741,12
Співвідношення залученого до власного капіталу, %	3,0	6,83	3,59
Фактичний запас платоспроможності	761055,01	1576885,00	810468,00
Нормативний запас платоспроможності	246807,74	329244,75	363264,9
Достатність капіталу (CAR)	3,08	4,79	2,23

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПАТ «СК «УНІКА».

В теорії та практиці страхування для оцінювання рівня достатності капіталу страхової компанії здійснюють порівняння фактичного з нормативним запасом платоспроможності страховика. Згідно з ст. 30 Закону «Про страхування» на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності [21]. Відповідно до проведених розрахунків вимоги законодавства страхова компанія «УНІКА» дотримується в повною мірою. Це свідчить про її здатність виконувати страховиком взяті зобов'язання перед страхувальниками та третіми особами.

Процес оцінювання вартості страхового бізнесу здійснювався на прикладі ПАТ СК «УНІКА» (табл. 2.5). Для досягнення поставленої задачі

використовувались метод дисконтування доходів та витратний метод. У межах дохідного підходу проведено розрахунок середньозваженої вартості капіталу (WACC), який віддзеркалює рівень рентабельності інвестованого капіталу, необхідного для формування максимальної ринкової вартості страхової компанії. Згідно з проведеними розрахунками середньозважена вартість капіталу страховика за 2017 – 2019 рр. перебувала в діапазоні від 8,64 % до 10,18 %.

Використання витратного методу акумуляції активів, дозволило визначити грошову оцінку вартості страховика. За досліджуваний період вартість компанії зросла на 437840,7 тис. грн або в 5,7 раз. Відтак, проведені розрахунки свідчать про достатньо високий рівень конкурентоспроможності компанії на страховому ринку.

Таблиця 2.5

**Результати оцінювання ринкової вартості ПАТ СК «УНІКА»
за 2017-2019 рр.**

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
<i>Метод дисконтування доходів</i>			
Середньозважена вартість капіталу (WACC)	8,64	10,18	8,30
<i>Витратний метод</i>			
Чистої вартості активів, тис. грн	92914,8	431667,3	530755,5

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПАТ «СК «УНІКА».

Отже, для об'єктивного оцінювання вартості страхового бізнесу, варто використовувати альтернативні підходи та методи для врахування різних аспектів страхової діяльності. Забезпечення поступального зростання вартості страхового бізнесу, потребує комплексного підходу до управління активами та капіталом страхової компанії. Зростаюча вартість активів в ринковому середовищі це завжди результат системних рішень стратегічного та тактичного характеру.

Висновки до розділу 2

Рівень ділової активності стейкхолдерів страхового ринку визначається за такими ключовими параметрами, як обсяг сформованих статутних капіталів, сума акумульованих платежів та рівень страхових виплат у розрізі різних видів страхування, рівень нагромаджених страхових резервів тощо. Попри скорочення кількості страхових компаній в Україні за 2017 – 2019 рр. ключові параметри функціонування страхового ринку мають стійку тенденцію до зростання.

Для досліджуваної страхової компанії властиві ті характеристики, які сформульовані для страхового ринку в цілому. Серед виявлених позитивних аспектів діяльності страхової компанії, варто наголосити, передусім на оптимізацію процесу управління вартістю довгострокових та поточних зобов'язань страховика. Такі заходи матимуть позитивний вплив на загальну структуру капіталу та підвищення зацікавленості інституціональних інвесторів та потенційних страхувальників.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПОДАЛЬШОЇ КАПІТАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

3.1. Інноваційні підходи до процесу капіталізації страхового бізнесу

Одним зі стратегічних завдань будь-якої страхової компанії є нарощування її вартості у результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Йдеться насамперед про капіталізацію вартості активів страховика. Потреба у формуванні та використанні капіталу зумовлена необхідністю виконання страховиками взятих фінансово-економічних зобов'язань перед страхувальниками в рамках чинних договорів страхування та перестраховування.

В основі формування вартості страхової компанії є поступальне забезпечення зростання доходів від реалізації послуг в розрізі різних видів страхування. Забезпечення даного процесу потребує вжиття комплексу заходів, спрямованих на розв'язання двох взаємопов'язаних проблем; по-перше, підвищення якості й сервісу страхового обслуговування, по-друге, забезпечення рентабельності страхових операцій та їх прибутковості в розрізі окремих видів страхування. Поняття вартості страхової компанії це багатогранне явище, яке залежить від багатьох чинників (організаційних, інтелектуальних, технологічних, фінансово-економічних, цінових та ін.) та потребує стратегічних й тактичних управлінських рішень з боку ТОП менеджменту фінансової установи. Комплекс заходів страхових компаній орієнтованих на підвищення їх ринкової вартості відображено в табл. 3.1

Вочевидь, конкурентне середовище функціонування страхових компаній вимагає від них прийняття управлінських рішень щодо оптимізації процесу формування, розподілу та використання їх власного та залученого капіталів. Для страхових компаній на разі властиві їм процеси, пов'язані з об'єднанням, злиттям та реструктуризацією. За 2017–2019 рр. на страховому ринку України

спостерігались дві взаємозалежні тенденції: по-перше, відбувається зменшення загальної кількості компаній, по-друге, страховики об'єднують свої фінансові ресурси з метою розширення можливостей щодо покриття найрізноманітніших ризиків в сферах майнового та особистого страхування. Такі процеси матимуть позитивний вплив на розвиток страхового ринку, оскільки попри зменшення функціонуючих страхових компаній, їх загальні активи зростають (в результаті об'єднання), щорічно збільшується сума акумульованих платежів за надані послуги, відповідно нагромаджуються страхові резерви. Відтак, є всі ознаки поступової капіталізації страхового ринку.

Таблиця 3.1

**Комплекс заходів страхових компаній,
орієнтованих на підвищення їх ринкової вартості**

Заходи, спрямовані на підвищення вартості страхової компанії	Очікувані результати
Об'єднання, злиття та реструктуризація	Збільшення обсягів статутних фондів страховиків та розширення можливостей щодо страхового покриття масштабних ризиків
Удосконалення бізнес-процесів	Підвищення ефективності та результативності страхової діяльності
Створення нових каналів продажу та розширення існуючих	Налагодження комунікацій з потенційними страхувальниками та підвищення їх інформаційної обізнаності щодо страхових послуг
Генерування доходів і оптимізація витрат	Розробка нових та удосконалення існуючих страхових послуг
Збалансування вхідних та вихідних грошових потоків	Формування чистого грошового потоку

Джерело: власні дослідження.

Важливою умовою нарощення вартості страхового бізнесу є удосконалення процесу управління різноманітними бізнес-процесами з метою збільшення величини власного капіталу за рахунок розширення та урізноманітнення форм і методів страхового захисту. Такі бізнес-процеси, як формування статутного фонду, андеррайтинг ризиків, організація процесу бюджетування, здійснення актуарних розрахунків, управління доходами та витратами страховика, виплата страхових сум і страхового відшкодування, які мають вагомий вплив на формування ринкової вартості компанії. З позиції страхового менеджменту кожен

бізнес-процес має розроблятися та впроваджуватися в діяльність страховика, як такий, що сприятиме зростанню його активів.

В умовах сучасного інформаційного суспільства перед страховиками з'являються нові можливості для позиціонування послуг на ринку. Поряд з використанням традиційних інструментів комунікаційного зв'язку з потенційними страхувальниками, з'являються нові засновані на Інтернет-технологіях. Взагалі варто відзначити, процеси пов'язані з диджиталізацією відкривають нові горизонти щодо комп'ютеризації всіх етапів страхового процесу, починаючи від ідентифікації та оцінки ймовірності настання страхового ризику та закінчуючи виплатою страхових сум та страхового відшкодування.

Основним джерелом формування доходів страховика є безумовно страхові платежі у розрізі різних видів страхування. Вважаємо, що для компаній, які позиціонуються у сфері майнових видів страхування, їм варто у короткостроковій та довгостроковій перспективі акцентувати свою професійну діяльність щодо надання послуг зі страхування сільськогосподарських ризиків в цілому та, зокрема, індексного страхування в галузях рослинництва та тваринництва. Для лайфхових страхових компаній відкриваються перспективи розвитку накопичувальних видів страхування, оскільки на даний сегмент ринку у поточний період часу припадає на більше 10 % акумульованих страхових платежів. Водночас, у найближчій перспективі очікується активізація попиту на дані страхові послуги. Крім цього, у 2021 р. має бути впроваджена система обов'язкового медичного страхування.

Одним із пріоритетних завдань менеджменту страхової компанії є збалансування її вхідних та вихідних грошових потоків. Організація руху грошових потоків має бути спрямована, передусім на забезпечення платоспроможності страхової компанії та генерування прибутків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Функціонування страхових компаній здійснюється в системі координат державного регулювання, тому важливим є визначення комплексу

інституціональних заходів, що сприятимуть підвищенню ринкової вартості страховика.

1. Гармонізація національного законодавства з Директивою ЄС «Платоспроможність II». Це передбачає посилення вимог до гарантування платоспроможності, звітності та інформаційного забезпечення страхової діяльності.

2. Прийняття нової редакції Закону України «Про страхування». в якому будуть підвищенні вимоги до обсягів формування статутних гарантійних та резервних фондів страховика, а також формування, розподілу та використання страхових резервів.

3. Формування загальнонаціонального рейтингу фінансової надійності страхових (перестрахових)компаній в сфері особистого та майнового страхування, який має стати надійним джерелом для потенційних страхувальників.

Отже, капіталізацію варто розглядати як багатогранний процес, спрямований на підвищення ринкової вартості страхової компанії, орієнтований на середньо та довгострокову перспективу. Основними джерелами капіталізації страховика є генерування доходів від реалізації страхових послуг за різними видами страхування, а також доходів від участі в інвестиційних проєктах та здійснення фінансової діяльності, дозволеної чинним законодавством України.

3.2. Формування іміджу, репутації та брендінгу страхової компанії

Вагомим елементом формування вартості страхової компанії є забезпечення її високого іміджу, репутації та впізнаного бренду страховика. Над розв'язанням цих проблем працюють професійні маркетологи та менеджери компанії. Як стверджує О. Козьменко «імідж і репутація можуть мати як позитивний, так і негативний характер», тоді як бренд – однозначно позитивний» [37 с. 335]. Основні відмінності між іміджем, репутацією та брендінгом відображено в таблиці 3.2.

Відмінності між іміджем, репутацією та брендингом страхової компанії

Складові успіху страхової компанії	Базові елементи формування успіху страхової компанії
Імідж	Довіра потенційних клієнтів до страхової компанії, її висока відповідальність перед страхувальникам та третіми особами, чесність, висока якість обслуговування на всіх етапах взаємовідносин між страховиком та страхувальниками, чесність, турбота про клієнтів
Репутація	Встановлення адекватної ціни на страхові послуги, забезпечення платоспроможності та фінансової надійності страховика. Своєчасність та повнота страхових виплат у разі настання страхової події
Брейдинг	Відносне задоволення від спожитих страхових послуг, лояльність до страхової компанії, сприйняття ціни та якості страхового обслуговування, позитивні враження від участі в страховому процесі

Джерело: власні дослідження.

Позиціонування бренду страхової компанії здійснюється з метою широкого задоволення попиту потенційних страхувальників на страхові послуги. Взагалі бренд, як змістовне поняття «корелюється одночасно з активом, що приносить додатковий прибуток і пасивом, оскільки він вимагає постійних витрат, пов'язаних з підтримкою обіцянок, даної споживачеві» [16, с. 40]. Процес управління брендом страхової компанії передбачає його капіталізацію. Це потребує послідовного здійснення наступних заходів, а саме:

- формування концептуальних підходів позиціонування бренду на страховому ринку;
- розробку фірмового логотипа та відповідного дизайну страхової компанії, який в значній мірі відображав би особливості надання страхових послуг;
- підвищення лояльності потенційних страхувальників до компанії та відповідно її послуг;
- використання PR-технології для рекламування страхових послуг забезпечення диверсифікації каналів збуту, генерування страхового інтересу у потенційних клієнтів;

- використання Інтернет ресурсів, як каналів для позиціювання компанії на страховому ринку та стимулювання збуту послуг з майнових та особистих видів страхування, а також страхування відповідальності;
- вибір фірмового стилю управління компанією та його дотримання у процесі взаємодії з іншими стейкхолдерами страхового ринку.

Визначальною умовою забезпечення довгострокових фінансово-економічних взаємовідносин на страховому ринку є формування довіри між його учасниками. Інструментами впливу на рівень довіри страхувальників до страховика є передусім своєчасність та повнота виконання його фінансових зобов'язань в рамках укладених договорів страхування. Отже, формування позитивного іміджу, високої репутації та унікального бренду страхової компанії елементи однієї стратегії, спрямованої на підвищення вартості страхової компанії, що можливо лише за умов підвищення кількісних та якісних параметрів страхового захисту фізичних та юридичних осіб.

Висновки до розділу 3

Визначальним критерієм ефективності функціонування страхової компанії є її капіталізація. Забезпечення зростання вартості страхової компанії можливе лише за умов вжиття комплексу заходів, спрямованих на формування прибутків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, нарощування власного капіталу, оптимізації структури довгострокових й поточних зобов'язань страховика. Досягнення окреслених цілей, зумовлює необхідність страховим компаніям позиціювання себе в якості надійних бізнес-партнерів на страховому ринку щодо організації та здійснення процесу страхування майнових ризиків, а також ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям та працездатністю громадян. Невід'ємними елементами сучасної моделі страхового бізнесу є процеси, пов'язані з формуванням іміджу, репутації та брендінгу компанії, які сприяють підвищенню її ринкової вартості у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження варто сформулювати висновки та пропозиції:

1. Обґрунтовано, що страховий бізнес є складовим елементом формування сучасної моделі фінансово-економічних відносин у суспільстві. Завдяки організації страхування та перестраховання природних, антропогенних та ін. ризиків, створюються безпечні умови для здійснення підприємницької діяльності, підвищується соціальний захист громадян, використовуючи механізм довгострокового страхування життя й пенсій. Унікальність страхування як інструмента нейтралізації ризиків полягає у спроможності відшкодувати збитки страхувальникам (та/або третім особам) у разі настання страхових подій.

2. Доведено, що для оцінювання вартості страхового бізнесу необхідно використовувати різні підходи та методи. Це сприятиме встановленню об'єктивної, ринкової вартості з врахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на капіталізацію страхової компанії. Зазвичай в теорії та практиці менеджменту використовують дохідний та вартісний підходи до визначення вартості страхової компанії.

3. Встановлено, що основними стейкхолдерами страхового ринку виступають страхові компанії, страхувальники, страхові посередники, держані та позадержавні інституції. Аналіз тенденцій функціонування страхового ринку за 2017–2019 рр. свідчить про позитивну динаміку його розвитку. Зокрема, незважаючи на те, що за досліджуваний період загальна кількість страхових компаній скоротилася на 61 од., загальні активи страховиків збільшились на 11 %, валові страхові премії та виплати зросли на 22 % та 36 % відповідно, обсяг сформованих технічних резервів зріс майже на 30 %. З ТОП 10 досліджених страхових компаній України у восьми спостерігалася динаміка до зростання їх власного капіталу у діапазоні від 2 % (ПАТ СК “Універсальна”) до 102% (ПрАТ СК ПЗУ Україна). Представлені дані дають підстави констатувати про

потенційну можливість зростання ринкової вартості страхових компаній у середньостроковій перспективі.

4. Для обґрунтування процесу оцінювання вартості страхової компанії, використано матеріали ПАТ страхова компанія «УНІКА». Дана небанківська фінансова група за 2017–2019 рр. продемонструвала сталу тенденцію до зростання практично за усіма базовими показниками страхової діяльності. Зокрема, вартість загальних активів зросла на 46 % , власний капітал на – 27 % , валові страхові премії та виплати збільшить на 26 % та 92 % відповідно, чистий прибуток компанії зріс більше ніж у двічі., рівень достатності величини страхових резерв перебував у межах від 90,71 % до 123,03 % , що є абсолютно прийнятним показником щодо виконання страховиком взятих фінансових зобов'язань перед страхувальниками. За допомогою витратного методу, ринкова вартість досліджуваної компанії оцінена в сумі 530755,5 тис. грн.

5. Стратегічним завданням переважної більшості страхових компаній є збільшення їх ринкової вартості. Обґрунтовано, що основними системними заходами капіталізації страховиків є: їх об'єднання, злиття та реструктуризація; удосконалення процесу управління бізнес-процесами; створення нових каналів продажу та їх розширення; генерування доходів (завдяки модернізації наявних та розробки нових страхових послуг), а також оптимізації витрат та збалансування вхідних і вихідних грошових потоків. Аргументовано, що за умов конкурентного середовища, визначальними критеріями успіху страхового бізнесу виступають позитивний імідж, висока репутація та пізнаваний бренд страхової компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранов А. Л. Основи побудови тарифікаційної системи в страхових компаніях. *Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10–12 жовт. 2012 р.). Київ : КНЕУ, 2012. С. 12–14.
2. Баранов А. Л. Тарифна політика в системі управління вартістю страхової компанії. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 2. С. 9–19.
3. Бунін С. В. Розвиток світового ринку страхових послуг в умовах глобалізації. *Розвиток економічної системи в умовах глобалізації*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (11-12 листопада 2016 р. С. 10-13).
4. Віленчук О. М., Пивовар П. В. Методичні підходи до моделювання рівня капіталізації компанії на ринку аграрного страхування. *Вісник Одеського нац. університету. Сер. Економіка*. 2017. Т. 22, вип. 10. С. 179–182.
5. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : КНЕУ, 2009. 283 с.
6. Журавка О. С. Діяльність страхових компаній під впливом конкурентного середовища. *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2012. № 3 (15). С. 225–229.
7. Залетов О. М. Страхова політика та стратегія реформування в Україні. *Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка*. 2015. № 3 (168). С. 31–37.
8. Збитки страхової галузі від стихійних лих та антропогенних катастроф у 2020 р. склали \$3 млрд / Інтернет журнал Фориншурер страхування / URL: <https://forinsurer.com/news/20/12/16/38895>
9. Звіт (проміжний) про науково-дослідну роботу “Науково-методичні засади стратегічного розвитку страхового ринку України” за темою : “Формування страхового ринку України в контексті сталого розвитку” Виконавці: С. В. Козьменко (керівник); С. В. Леонов; Л. Л. Гриценко [та

- ін.]. Суми : ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”, 2008. 140 с.
- 10.Зоря О. П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Вісник Сумського нац. аграрного університету. Сер. Фінанси і кредит*. 2013. № 1. С. 12–15.
- 11.Іонін Є. Є., Беспалова А. Г., Роменська А. С. Оцінка ринкової вартості страхової компанії. *Фінансова система України Наукові записки «Серія економіка»* 2010. Вип. 14. С. 160-167.
- 12.Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 528 с.
- 13.Клейснер О. В. Ринок перестраховування України: теоретико-методологічні домінанти формування та пріоритети розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
- 14.Козоріз Г. Г. Капітал і капіталізація страхового ринку України : монографія. Київ : Ун-т банківської справи НБУ, 2010. 327 с.
- 15.Козьменко О. В. Страховий і не страховий ринки в епоху глобалізації : монографія. Суми : Університетська книга, 2011. 388 с.
- 16.Окландер М. А., Нвошинська Л. В., Чукурна О. П. Технологія брендингу страхової компанії. *Економіст*. 2012. № 11. С. 39–42.
- 17.Офіційний сайт страхової компанії «УНІКА» URL: <https://uniqa.ua>
- 18.Пікус Р. В., Ігнатюк А. О. Страхова освіта як фактор підвищення страхової культури. *Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка*. 2012. № 133. С. 8–12.
- 19.Плиса В. Й. Стратегія посткризового розвитку страхового ринку України. *Фінансовий простір*. 2011. № 3 (3). С. 90–96.
- 20.Плиса В. Й. Стратегія посткризового розвитку страхового ринку України. *Фінансовий простір*. 2011. № 3 (3). С. 90–96.
- 21.Про страхування : Закон України від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <http://portal.rada.gov.ua> (дата звернення 04.08.2018).

22. Розвиток аграрного бізнесу України : монографія / за ред. Брюховецького І. М. Суми : Сумський нац. аграр. університет, 2016. 365 с.
23. Слободянюк О. В. Страховий ринок у категоріях інституціональних теорій. *Економіка та держава*. 2016. № 2. С. 61–64
24. Стецюк Т. І. Бренд як ринковий інструмент маркетингової діяльності страховика. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», 2020 р. № 17(45). С. 84–88.
25. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 рр. URL: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257
26. Страховий ринок України 2017 р. URL : <https://forinsurer.com/stat>
27. Страховий ринок України 2018 р. URL : <https://forinsurer.com/stat>
28. Страховий ринок України 2019 р. URL : <https://forinsurer.com/stat>
29. Страхування : підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Р. В. Пікус та ін. ; за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. 1019 с
30. Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія. Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2009. 570 с.
31. Ткаченко Н., Селіверстова Л. Вплив продажу страхових продуктів на вартість страхової компанії. *Світ фінансів*. 2019 № 4(6). С. 125–134
32. Толочко В. М. Капіталізація як основа динамічного розвитку підприємств, оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2020» (30 листопада 2020 р., Поліський університет).
33. Толочко В. М. Вартісна оцінка бізнесу, оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (2 червня 2020 р., ЖНАЕУ);
34. Толочко В. М. Теоретико-методичні аспекти оцінки бізнесу, оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ);

- 35.Филонюк А. Ф., Залетов А. Н. Страховая индустрия Украины: стратегия развития : монография. Киев : Бизон, 2008. 448 с.
- 36.Філософія бізнесу. Бізнес як вид економічної діяльності. URL https://pidruchniki.com/87615/finansy/filosofiya_biznesu#gads_btm
- 37.«4P» маркетингу страхових компаній : монографія / Козьменко О. В. та ін. ; кер. авт. гол. О. В. Козьменко. Суми : Університетська книга, 2014. 432 с.
- 38.Шевчук О. О. Методологічні аспекти застосування дохідного підходу до оцінювання вартості страхових компаній. Регіональна економіка. 2017. № 2. С. 124-131.
- 39.Шевчук О. О. Методологічні аспекти застосування ринкового підходу до оцінювання вартості страхових компаній. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна, 2017, вип. 27, № 2. С. 81-84.
- 40.Шлапак Н. С., Кривич Т.Е Проблемы розвитку страхового бізнесу у сучасних умовах. Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property 2017. Issue 15. С. 268-272.
- 41.Шолойко А. С. Роль реінжинірингу бізнес-процесів при формуванні фінансової безпеки страховика. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 58–62.